

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-2-78-24>

УДК 371.315.5

Сфименко Г.А.

Центр військово-стратегічних досліджень
Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського

КЕЙС-МЕТОД ЯК СУЧАСНА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ КУРСАНТІВ ВИЩОГО ВІЙСЬКОВОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Анотація. Актуалізується проблема застосування кейс-методу як сучасної технології навчання курсантів вищого військового навчального закладу. Автор зазначає, що взятий Україною курс на вступ до НАТО, обумовлює застосування таких технологій у вищій військовій школі. Наголошується, що кейс-метод сприяє формуванню аналітичних, практичних, творчих, комунікативних, соціальних навичок та навичок самоаналізу. Розкриваються історично сформовані етапи застосування кейс-методу: підготовчий (ознайомлення зі змістом кейсу, експрес опитування щодо усвідомлення курсантами поставленого завдання), основний (розподіл на курсантської аудиторії на мікрогрупи та обговорення проблеми, створення презентації результатів обговорення), заключний (презентація курсантами результатів обговорення, відповіді на питання викладача).

Ключові слова: кейс-метод, вищий військовий навчальний заклад, курсант.

Yefymenko Hanna

Center for Military and Strategic Studies of the
National Defence University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskiy

CASE METHOD AS A MODERN TECHNOLOGY OF TRAINING OF CADETS AT HIGHER MILITARY EDUCATIONAL INSTITUTION

Summary. The problem of using the case-method as a modern technology of training of cadets at a higher military educational institution is actualized. The author notes that Ukraine's course of joining NATO stipulates the use of such advanced pedagogical technologies at higher military school. The case method has the number of advantages over traditional teaching methods. The classes the teacher uses the case method are conducted in the form of an open discussion, which helps the students to check their theoretical knowledge, to show their analytical skills and to develop creative skills. The work emphasizes that solving a case problem is a task for the group, and its solution depends entirely on the process of working in a team, on the ability not only to express a personal opinion, but also to listen to the opinion of a friend. One of the benefits of the case-based method is that it facilitates the cadet's actualization of all luggage of accumulated knowledge and information. The author pays attention to the fact that the case method contributes to the formation of a variety of skills for the cadets of a higher military educational institution: analytical, which will allow them to operate (analyze, synthesize, generalize) a variety of information; practical, which will allow them to form the ability to apply the theoretical knowledge obtained in practice; creative ones that will help them in their future professional activity; communicative and social skills that will help to make social connections; self-analytical skills that will help them address the moral and ethical issues that will accompany their professional activity. The historically formed stages of application of the case-method are revealed: preparatory (familiarization with the contents of the case, express survey on the cadets' awareness of the task), basic (distribution to the cadet audience into micro groups and discussing the problem, creating the presentation of the results of the discussion), final (presentation of the results of the discussion by the cadets, answers to the teacher's questions).

Keywords: case method, higher military education, cadet.

Постановка проблеми. Вітчизняна вища військова школа сьогодні переживає особливий етап свого розвитку. Взятий Україною курс на вступ до НАТО, обумовлює орієнтацію, навчальних програм і педагогічних технологій, які застосовуються у вищому військовому навчальному закладі, на компетентнісний підхід. А це в свою чергу спонукає до застосування сучасних технологій навчання. Останнім часом, у вищих військових навчальних закладах України, набуває популярності практика застосування кейс-методу, який сприяє формуванню офіцера-професіонала. Сьогодні набуття освіти не зводиться вже до пояснення та запам'ятовування. Кейс-технології передбачають мислетворчу та активну роботу курсантів, викликають зацікавленість навчальним матеріалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій вітчизняної та зарубіжної педагогічної лі-

тератури з проблем використання кейс-методу свідчить, що даний метод навчання (у вищій, середній, професійній школі) застосовується не лише для викладання економічних дисциплін, а й технічних, гуманітарних, соціально-політичних, антропологічних та культурологічних дисциплін. Кейс-технології знаходились в полі зору таких науковців як Г. Барієв, Н. Боталова, В. Давиденко, О. Маргвелашвілі, Е. Михайлова, В. Наумов, О. Сидоренко, О. Смолянинова, Ю. Сурмін, Ю. Фіногорова, В. Чуба, П. Шеремета, Дж. Маанен, Л. Бреслов, Дж. Ерскін та М. Линдерс (США), К. Херрид, В. Ноймс та М. Ноймс, М. Райхельт, Р. Прінг (Велика Британія), А. Уотсон (Австралія) [5]. На привеликий жаль, теоретико-методологічні проблеми застосування кейс-методу в практиці вітчизняної вищої військової школи залишилися поза увагою дослідників. Проте, поодинокі дослід-

ження особливостей використання кейс-методу в педагогічній практиці вищого військового навчального закладу, свідчать про зацікавленість даним напрямком дослідження. Так, Н. Заматова вивчала культурологічне забезпечення військово-педагогічного процесу з використанням кейс-технологій. Проте, на таш погляд, цього вкрай не достатньо.

Тому, **метою** даної статті є огляд основ методики застосування кейс-методу як сучасної технології навчання курсантів у вищому військово-навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу треба почати з того, що батьківщиною кейс-методу є Сполучені Штати Америки. Саме у Гарвардській школі бізнесу, у 1920 році, декан Валлес Донхем здійснив перехід всієї системи навчання менеджменту на методику case-studies (навчання на основі реальних ситуацій), що дозволило студентам за період навчання ознайомитися з практичним досвідом ведення бізнесу, за оцінками експертів, в середньому за останні 30 років [1].

Ми погоджуємося з думкою Т. Туркот, що кейс-метод у вітчизняній вищій школі з кожним роком набуває все більшої і більшої популярності. Дослідниця наголошує на тому, що мета даного методу полягає у тому, що студента (в нашому випадку курсанта або слухача) треба поставити у таку ситуацію, коли йому необхідно буде прийняти нестандартне рішення. Зазначимо, що кейс – це події, які реально відбулися в певній сфері діяльності і є основою для обговорення в курсантській групі під керівництвом викладача. У більшості випадків при використанні кейсу учасникам попередньо надається можливість ознайомитися з обставинами, підгунтям яких є реальні чи уявні ситуації [4].

Зазначимо, що кейс-метод має ряд переваг. Так, він дозволяє курсанту застосувати в практичній ситуації отримані теоретичні знання і зрозуміти певні відмінності між теорією та практикою, розвиває аналітичні здібності та творчі навички, сприяє розвитку комунікабельності тощо. Ще однією перевагою кейс-методу є сприяння активізації накопичення знань і практичної інформації, яка може стати корисною у майбутній професійній діяльності.

Організація навчального процесу у вищому військово-навчальному закладі за допомогою кейс-методу, має схожу з цивільним вишем методикою застосування. Так, спочатку курсанти отримують кейс (завдання), зі змістом якого вони знайомляться самостійно. Далі викладач здійснює інтерактивне спілкування, метою якого є – з'ясування того чи є зрозумілим зміст кейсу. Наступним кроком є розподіл курсантів на мікрогрупи (4-6 осіб). Необхідно прагнути того, щоб до кожної групи увійшли курсанти різного рівня активності. Далі курсанти обговорюють зміст кейсу у групах. Завдання викладача під час роботи курсантських мікрогруп – спостерігати за роботою курсантів, не втручатись в процес пошуку виходу із проблемної ситуації.

Наступний етап заняття, під час якого викладач застосовує кейс-метод, є презентація рішення кейсу. Презентувати свої рішення курсанти можуть в усній, наочній, графічній формі, або презентацією зробленою за допомогою комп'ютера.

Після представлення курсантами результатів обговорення викладач організовує загальну дискусію, ставлячи до курсантської аудиторії провокаційні питання, які спонукають курсантів наводити аргументи, що підтверджують їх позицію.

Як і будь-яке інше заняття, заняття, що було проведено за допомогою кейс-методу потребує узагальнення результатів. Викладач оцінює внесок кожного курсанта [3].

Зауважимо, що кейс-метод характеризується поліфункціональністю, адже сприяє розвитку наступних навичок:

1. Аналітичні навички. Вміння відрізнити данні від інформації, класифікувати, виділяти суттєву та несуттєву інформацію, аналізувати, представляти та добувати її, знаходити прогалини та заповнювати їх. Мислити ясно та логічно. Особливо це важливо, коли інформація невисокої якості.

2. Практичні навички. Рішення кейсу сприяє формуванню навичок застосування на практиці триманих теоретичних положень, методів, законів, закономірностей, принципів тощо.

3. Творчі навички. Однією логікою, як відомо, кейс не вирішити. Є ситуації які потребують творчого підходу і в цій ситуації є в нагоді придуться творчі здібності курсантів.

4. Комунікативні навички. Вміння вести дискусію, переконувати оточуючих, використовувати наочний матеріал, гуртувати групу для вирішення кейсу, захищати особисту точку зору, переконувати опонентів, складати коротки та переконливі звіти.

5. Соціальні навички. Під час обговорення кейсу формуються певні соціальні навички: оцінка поведінки інших людей, вміння слухати, підтримувати дискусію, аргументувати свою точку зору, контролювати себе.

6. Самоаналіз. Незгода в дискусії сприяє тому, що курсанти усвідомлюють себе самих і аналізують інших. Вчаться вирішувати моральні та етичні проблеми, які виникли під час вирішення кейсу [2].

Вище зазначене дозволяє зробити наступні **висновки**: 1. *з'ясовано*, застосування що кейс-методу у вищому військово-навчальному закладі сприяє розвитку аналітичних, практичних, комунікативних, соціальних навичок та навичок самоаналізу; 2. *встановлено*, що застосування у навчальному процесі кейс-методу вимагає від викладача ретельної підготовки та відповідального ставлення. Алгоритм застосування кейс-методу складається з підготовчого, основного та заключного етапів; 3. *визначено*, що кейс-метод доцільніше застосовувати під час вивчення тих дисциплін, які потребують творчого підходу (професійно-орієнтовані, військово-професійні).

Пропозиції. В подальшому, доцільно вивчати найрізноманітніші аспекти застосування кейс-технологій та кейс-методу у навчальному процесі вищого військового навчального закладу: формування інформаційно-аналітичної компетентності курсантів вищого військового навчального закладу засобами кейс-технологій; особливості застосування кейс-методу під час вивчення курсантами військово-професійних дисциплін тощо.

Список літератури:

1. Гордин В.Э., Коротеєва О.С. Использование кейс-метода в производственной и преддипломной практике студентов. *Образовательные технологии*. 2007. № 3. С. 120–124.
2. Ковальова К., Ковальов В. Методологічні аспекти методу case-study при викладанні економічних дисциплін. *Вища школа: проблеми економічної освіти*. 2010. № 2. С. 68–75.
3. Сурмин Ю., Сидоренко А., Лобода В., Фурда А. Ситуационный анализ, или Анатомия кейс-метода. Киев : Центр инноваций и развития, 2002. 286 с.
4. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ : Кондор, 2011. 628 с.
5. Шеремета П.М., Канищенко Л.Г. Кейс-метод: з досвіду викладання в українській бізнес-школі. Київ : Центр інновацій та розвитку, 1999. 80 с.

References:

1. Gordin, V.E., & Koroteyeva, O.S. (2007). Ispol'zovaniye keys-metoda v proizvodstvennoy i preddiplomnoy praktike studentov. [Using the case method in the production and undergraduate practice of students]. *Obrazovatel'nyye tekhnologii* [Educational technology], vol. 3, pp. 120–124.
2. Koval'ova, K., & Koval'ov, V. (2010). Metodolohichni aspekty metodu case-study pry vykladanni ekonomichnykh dystsyplin [Methodological aspects of the case-study method in teaching economic disciplines]. *Vyshcha shkola: problemy ekonomichnoyi osvity* [Higher education: problems of economic education], vol. 2, pp. 68–75.
3. Surmin, U., Sidorenko, A., Loboda, V., & Furda, A. (2002). Situatsionnyy analiz, ili Anatomiya keys-metoda [Situational analysis, or the anatomy of the case method]. Kiev: Center for Innovation and Development. (in Ukrainian)
4. Turkot, T.I. (2011). Pedagogika vyshchoyi shkoly: navchal'nyy posibny. Kyiv: Condor. (in Ukrainian)
5. Sheremeta, P.M., & Kanishchenko, L.H. (1999). Keys-metod: z dosvidu vykladannya v ukrayins'kiy biznes-shkoli [Case-method: from teaching experience in Ukrainian business school]. Kyiv: Center for Innovation and Development. (in Ukrainian)